

Піддубняк Анна Василівна

студентка 1-го курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОНЛАЙН ГОЛОСУВАННЯ ЯК ФОРМА ПРОЯВУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Сучасні технології у тісному зв'язку з базовими принципами конституціоналізму утворюють прогресивну модель участі народу в державному житті у вигляді електронного голосування (e-voting) як найпершої та найпростішої форми електронної демократії. Під електронним голосуванням розуміють як процес здійснення голосування за допомогою електронних засобів, так і процес автоматичного підрахунку голосів за допомогою електронних пристроїв та спеціального програмного забезпечення [1, с. 2-3].

Український досвід електронної демократії загалом та онлайн голосування зокрема досі не має змістовної історії. Серед реалізованих і дієвих проєктів можна виокремити інститут електронної петиції, як особливу форму колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та органів місцевого самоврядування, яка подається та розглядається в порядку ст.23-1 Закону України «Про звернення громадян» [2, с. 3-4]. Стосовно ж введення електронного голосування, то Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 роки. У Концепції зазначається, що електронне голосування виборців (e-voting) – це найпростіша форма демократії, проте її реалізація містить велику кількість політичних та організаційних викликів [3, с. 1-5].

Беззаперечно, що електронне голосування і вибори за таким форматом зможуть стати дієвим інструментом у вирішенні низки існуючих виборчих проблем. По-перше, збільшення кількості голосуючих. Відомо, що з кожним роком активно приймаюча участь у виборах частина населення зменшується через недовіру до системи підрахунку голосів. Поруч з цим в Україні не створений комплекс необхідних умов особам з фізичними вадами для полегшеного прибуття і голосування на виборчих дільницях. Невідкладного вирішення потребує проблема можливості реалізації свого конституційного права

особами, які на час виборів знаходяться за межами держави. По-друге, зменшення витрат на проведення голосування, адже інвестувати доведеться у створення та оновлення програмного забезпечення, що дозволить зробити онлайн-вибори дешевшими та розподілити кошти на фінансування медицини, освіти, оборони.

Незважаючи на всі переваги електронного голосування, в Україні досі не сформована законодавча база для його проведення, що, на жаль, відстрочує його дію в часі. Тому логічним було б закріпити можливість он-лайн голосування у спеціальному Законі «Про електронне голосування» (далі-Закон), як надійному фундаменті розбудови електронної демократії. Закон повинен містити щонайменше 5 Розділів: Базові поняття, Сфера застосування, Процедура голосування, Відповідальність за порушення порядку е-голосування та Перехідні положення.

У першому розділі (Базові поняття) варто закріпити дефініцію за низкою понять: е-голосування(e-voting), електронні вибори, електронна демократія, інформаційно-комунікаційна система зв'язку, несанкціоноване втручання у процес е-голосування.

У другому розділі (Сфера застосування) зазначити, що норми за територіальною ознакою поширюються на всі види виборчих відносин на загальнодержавному, регіональному, обласному та місцевому рівнях по мірі створення відповідних інформаційно-комунікаційних систем зв'язку. Дещо порушуючи структуру викладу, необхідно вказати, що у п'ятому розділі (Перехідні положення) доцільно закріпити, що створення спеціальної інформаційно-комунікаційної мережі зв'язку покладається на Міністерство інформаційної політики України.

У третьому розділі (Процедура голосування) необхідно чітко регламентувати процедуру проведення е-голосування. По-перше, правила створення акаунту виборців, закріплення за ним цифрового підпису. При цьому дані про суб'єктів та їх волевиявлення повинні бути зашифровані і допуск до них матимуть лише спеціально уповноважені особи, визначені Центральною виборчою комісією за погодженням з Уповноваженим ВРУ з прав людини задля реалізації і дотримання принципу відносної таємності голосування. По-друге, способи перевірки прийняття та фіксації волевиявлення виборчою комісією. По-третє, терміни зберігання отриманих виборчих даних після підрахунку голосів у разі необхідності проведення процедури

перевірки їх достовірності при підозрі несанкціонованого доступу до результатів.

У четвертому розділі (Відповідальність за порушення порядку е-голосування) закріпити умови та види відповідальності за порушення у сфері е-голосування як спеціального, так і загально-кримінального характеру. Наприклад, при спробі взлому аккаунту, призначеного для е-голосування, з ціллю порушення кінцевого результату виборів повинна наставати відповідальність у вигляді умовного позбавлення волі строком не більше, ніж на 2 роки. Також доцільним було б включення бланкетної норми Кримінального кодексу України, а саме ст.361 Незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж.

Отже, перехід на он-лайн систему голосування є майбутнім у напрямку демократизації виборчого процесу в мережі Інтернет. Проте, для вдалої імплементації такої технології необхідна злагоджена робота правників та ІТ-спеціалістів у напрямку створення нормативної бази та інформаційно-комунікаційної системи зв'язку, а запропонований проект Закону «Про електронне голосування» є одним із варіантів закріплення відповідних правовідносин.

Список використаних джерел

1. Електронне голосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронне_голосування
2. Закон України «Про звернення громадян» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
3. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Олькіна О. В.